
MARIA BOŻENA KUCZYŃSKA

**„NAZYWANO OJCA SZALEŃCEM BOŻYM”.
Bp. WŁADYSŁAW RAFAŁ KIERNICKI OFMConv.
DUSZPASTERZ I ZESŁANIEC (1912-1995)**

Na początku maja 2012 r. serwis informacyjny portalu internetowego Fundacji „Opoka” podał wiadomość:

Rozpoczął się Proces Beatyfikacyjny bp. Rafała Kiernickiego OFMConv., legendy powojennej historii Kościoła we Lwowie. Uroczystość odbyła się w miejscowej katedrze łacińskiej 4 maja, dzień po setnej rocznicy urodzin tego nieustraszonego obrońcy wiary, który pozostając po wojnie we Lwowie zabezpieczył ciągłość Kościoła na Kresach.¹

„Kurier Galicyjski” w dnia 24 kwietnia 2012 r, poinformował także:

4 maja br. abp Mieczysław Mokrzycki metropolita lwowski i o. Sławomir Zieliński OFMConv. mają zaszczyt zaprosić wiernych obrządku rzymskokatolickiego i greckokatolickiego na Uroczystą Sesję Rozpoczęcia Procesu Beatyfikacyjnego o. bpa Rafała Kiernickiego OFMConv.

Sesja odbędzie się w Katedrze p.w. Wniebowzięcia NMP we Lwowie, Plac Katedralny 1.

Porządek Sesji: 16:00 Procesja do ołtarza; Prelekcja ks. dra hab. Józefa Wołczańskiego z Uniwersytetu Jana Pawła II z Krakowa; Prelekcja o. dra hab. Zdzisława Gogoli OFMConv. z Uniwersytetu Jana Pawła II z Krakowa; Odczytanie dekretu otwierającego proces; Zaprzysiężenie Trybunału. **18:00** Uroczysta Msza św. w intencji rychłej beatyfikacji Sługi Bożego o. bpa Rafała Kiernickiego OFMConv. Mszy św. przewodniczy abp Mieczysław Mokrzycki metropolita lwowski.²

W Archiwum Państwowe Obwodu Lwowskiego zachował się życiorys Władysława Rafała Kiernickiego napisany własnoręcznie. Oto jego treść:

Urodziłem się 3 maja 1912 roku w Kułaczkowcach, pow. Kołomyja. Do szkoły powszechnej uczęszczałem od roku 1920-1927 przez 4 lata w Kułaczkowcach, przez 3 następne w Gwoźdźcu powiat Kołomyja. Średnie wykształce-

¹ Lwów: inauguracja procesu beatyfikacyjnego bp. Rafała Kiernickiego, Serwis informacyjny Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce „Życie Zakonne” z dnia 6 maja 2012 r., <http://www.zyciezakonne.pl/lwow-inauguracja-procesu-beatyfikacyjnego-bp-rafała-kiernickiego-15910/>; <http://www.opoka.org.pl/aktualnosci/news.php?s=opoka&id=42667>

² <http://www.kuriergalicyjski.com/index.php/cogdziekiedy/488-beatyfikacja-obpa-rafała-kiernickiego>

nie, od klasy trzeciej gimnazjalnej włącznie, pobierałem w prywatnym gimnazjum oo. Franciszkanów we Lwowie w latach od 1927-1934 z przerwą w studiach po klasie piątej dla odbycia rocznego nowicjatu, po ukończeniu którego złożyłem profesję w zakonie oo. Franciszkanów. Egzamin dojrzałości złożyłem jako prywatysta³ w 1934 r. w X Gimnazjum Państwowym im. H. Sienkiewicza we Lwowie. Trzy lata studiów filozoficzno-teologicznych ukończyłem w seminarium oo. franciszkanów: pierwszy rok (1934-1935) we Lwowie, dwa następne (1935-1937) w Krakowie. Podpis: Kiernicki Władysław Rafał⁴.

W. Kiernicki w 1930 r. wstąpił do zakonu franciszkanów i rozpoczął nowicjat w Łagiewnikach koło Łodzi, otrzymując imię Rafał. Po studiach filozoficznych w franciszkańskim seminarium duchownym – we Lwowie i w Studium Domesticum w Krakowie, 4 października 1934 r. złożył śluby wieczyste⁵. Janusz M. Paluch podaje:

W „*Liber Scholaris Collegii in Conventu Cracoviensi Ordinis Minorum S.P.Fr. Conventualium instituti per Decretum Capituli Provincialis*” Vol. I ab a 1892 ad a 1946, pod numerem 55, znalazłem studiującego w latach 1935/36 i 1936/37: *Raphael (Ladislaus) Kiernicki – filius* [zamazane imię ojca Antoni – przyp. JMP] *et Michalinae Swiatłowska...* Dominują oceny optime i bene. W roku szkolnym 1937/38 odnotowany jest już jako student na Uniwersytecie Lwowskim im. Jana Kazimierza⁶.

Ojciec Rafał podjął dalsze działania umożliwiające mu kontynuację nauki. W tym celu w dniu 8 października 1937 roku złożył podanie do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie następującej treści:

Upraszam o przyjęcie na IV rok studiów Wydziału Teologicznego oraz o zaliczenie na podstawie świadectw trzech lat studiów teologicznych, odbytych w Seminarium oo. Franciszkanów⁷.

Rada Wydziału Teologicznego pod przewodnictwem dziekana, ks. prof. dr. Jana Stepy na posiedzeniu w dniu 28 października wydała następującą decyzję:

Rada Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie na posiedzeniu w dniu 28 października 1937 roku uchwaliła zaliczyć petentowi odbyte studia w Seminarium Duchownym oo. Franciszkanów w Krakowie i przyjąć na IV rok studiów teologicznych UJK pod warunkiem złożenia egzaminu z patrologii. X. prof. dr Jan Stepa t.cz. Dziekan, 4.XI.1937 r.⁸.

³ Prywatysta – prawdopodobnie jako wolny słuchacz.

⁴ J. Smirnow, *Ojciec Rafał Kiernicki. Materiały archiwalne dotyczące studiów uniwersyteckich ojca Rafała Kiernickiego*, Archiwum Państwowe Obwodu Lwowskiego (DAŁO), zespół 26, opis 3, teczka 1367, s. 1; [w:] „Gazeta Lwowska”, 29 lutego 2004, s. 8.; <http://www.lwow.com.pl/kosciol/kiernicki.html>

⁵ J. M. Paluch, *Ojciec Rafał Kiernicki*, [w:] „Cracovia Leopoldis”, Czasopismo Oddziału Krakowskiego Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, 2001, nr 27; <http://www.lwow.home.pl/kier.html>

⁶ Ibidem.

⁷ J. Smirnow, op. cit., s. 3.

⁸ J. Smirnow, op. cit., s. 1. Ks. prof. dr Jan Piotr Stepa (ur. 24 czerwca 1892 r. w Sasowie, zm. 28 maja 1959 r. w Tarnowie), biskup rzymskokatolicki diecezji tarnowskiej w latach 1946-1959. Studiował we Lwowie i w Leuven. Był profesorem Uniwersytetu Lwowskiego. Był autorem publikacji filozoficznych i teologicznych;

Decyzja ta umożliwiła mu kontynuację nauki na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie 8 czerwca 1939 obronił pracę magisterską pisaną pod kierunkiem ks. dr prof. Adama Gerstmann⁹, której tytuł brzmiał „Nauka św. Bonawentury o żalu za grzechy”. Jurij Smirnow zauważa, że w teczce archiwum lwowskiego dot. o. Rafała nie ma jego świadectw, zaświadczeń i odpisów protokołów, które wcześniej dołączył do podania skierowanego do Rady Wydziału Teologicznego w 1937 roku. Natomiast znajduje się własnoręcznie napisane podanie z dnia 19 maja 1939 roku. Oto jego treść:

Do Rady Wydziału Teologicznego UJK we Lwowie. Na podstawie dwuletnich ćwiczeń seminaryjnych pod kierownictwem ks. dra prof. Adama Gerstmann a oraz rozprawy magisterskiej pt. „Nauka św. Bonawentury o żalu za grzechy” proszę o łaskawe przyznanie mi stopnia magistra św. Teologii¹⁰.

Uchwała Rady Wydziału Teologicznego była następująca:

Rada Wydziału Teologicznego UJK we Lwowie na posiedzeniu w dniu 8-go czerwca 1939 roku uchwaliła przyznać petentowi stopień magistra św. Teologii na podstawie wyżej podanej pracy magisterskiej. X. prof. dr Adam Gerstmann t. cz. Dziekan¹¹.

Dnia 29 czerwca 1939 r. o. Rafał przyjął we Lwowie święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa Bolesława Twardowskiego¹². W latach 1940-1941 był wikariuszem w parafii Chrystusa Króla we Lwowie. Wybuch II wojny światowej zastał go we Lwowie, gdzie – oprócz obowiązków duszpasterskich – prowadził szeroką działalność katechetyczną; był spowiednikiem sióstr zakonnych, kuratorem katolickiej organizacji młodzieżowej „Juventus Chrystiana”¹³. Wcześniej włączył się do pracy konspiracyjnej w Związku Walki Zbrojnej, potem w Armii Krajowej. Organizacyjnie działał w łączności Kedywu AK¹⁴. Pełnił

http://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Stepa. Zob. P. Nitecki, *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965-1999*, Warszawa 2000;

⁹ Adam Gerstmann (ur. w 1873, zm. w 1940 we Lwowie) – ksiądz katolicki, doktor teologii, profesor i rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Był erudyta o wszechstronnych zainteresowaniach; http://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Gerstmann. Zob. ks. J. Wołczański, *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1939*, Kraków 2002, s. 262.

¹⁰ J. Smirnow, op. cit., s. 2.

¹¹ Ibidem.

¹² J. Wołczański, *Arcybiskup metropolita lwowski Bolesław Twardowski (18.II.1864-22.XI.1944)*, „Semper Fidelis”, 1995 nr 5; <http://www.lwow.home.pl/semper/arcybiskup.html>

¹³ „Juventus Chrystiana” – katolickie stowarzyszenie młodzieżowe, działające w ramach duszpasterstwa akademickiego. Koła „Juventus chrystiana” były organizowane od 1921 r. z inicjatywy kardynała Aleksandra Kakowskiego zgodnie z pomysłem papieża Piusa XI. W ich ramach prowadzono prace metodą seminaryjną z głównym akcentem na czytanie i komentowanie Ewangelii. Jednym z istotniejszych elementów tej refleksji było wyciąganie konkretnych wskazówek dla codziennego życia. Poszczególne koła liczyły do 20 osób. Opiekował się nimi ksiądz-doradca. Istniały one także w okresie okupacji niemieckiej w formie konspiracyjnej, a po wyzwoleniu zostały legalnie reaktywowane, lecz wkrótce komunistyczne władze zakazały ich działalności; http://pl.wikipedia.org/wiki/Juventus_Christiana

¹⁴ W strukturach AK powstała nowa komórka Kedyw (Kierownictwo Dywersji) utworzona rozkazem nr 84: „Uporządkowanie odcinka walki czynnej” przez dowódcę gen. S. Roweckiego „Grota”; dowódcą na kraj był gen. Emil Fildorf „Nil”. Ta nowa

również funkcję skarbnika, a później szefa łączności oddziału V. Komendy Okręgu Lwowskiego AK, ps. „Dziunio”¹⁵; był też wykładowcą na tajnych kompletach gimnazjalnych.

Okres okupacji sowieckiej (1939-1941) a potem niemieckiej (czerwiec 1941-1944) był dla ludności polskiej na Wołyniu i Polesiu szczególnie tragiczny. Obaj okupanci wzniecali dążenia niepodległościowe Ukraińców, które łączyły się z tragicznym losem zamieszkałych na tych terenach Polaków. Efektem ich działań były liczne mordy ludności wiejskiej, nierzadko wszystkich mieszkańców danej wsi a szczególnym okrucieństwem poddawani byli księża katoliccy.

W hierarchii planów eksterminacyjnych na jednym z czołowych miejsc znajdowało się duchowieństwo rzymskokatolickie, jako ostoja życia religijno-narodowego polskiego społeczeństwa w zróżnicowanej etnicznie populacji ówczesnego Dystryktu Galicji. W przekonaniu – nie pozbawionym zresztą słuszności – ukraińskich nacjonalistów, likwidacja polskich kapłanów i zniszczenie świątyń obrządku łacińskiego obliczona była na złamanie ducha oporu Polaków, identyfikujących zwłaszcza na Kresach II Rzeczypospolitej wartości religijne z narodowo-patriotycznymi. Tak więc ofiarą masowych mordów padło w latach 1939-1945 łącznie 35 kapłanów archidiecezji lwowskiej, a 16 innych doświadczyło różnorodnych szykan i cierpień. Szacunki liczbowe strat ludności cywilnej z rąk ukraińskich nacjonalistów dla obszaru Distrikt Galizien nie zostały dotąd rzetelnie ustalone, ale wolno je sytuować w wysokości kilkudziesięciu tysięcy ofiar¹⁶.

Pod koniec okupacji sowieckiej w 1941 r. o. Rafał Kiernicki został przez NKWD¹⁷ aresztowany i osadzony w ciężkim więzieniu zwanym „Brygidkami”¹⁸. Przed wkroczeniem do Lwowa Niemców sowieci zamordowali więźniów i podpalili budynki więzienne (również na ul. Łąckiego). Przebieg wypadków dokładnie opisuje ks. Józef Krętosz:

21 VI 1941 r. wybuchła wojna niemiecko-radziecka. Ojciec Rafał zdążył wcześniej uciec [z więzienia – MBK] w czasie pożaru wzniesionego przez [...] sowieków. Jako więzień był on świadkiem tej rzezi. Cudem wydostawszy się

struktura organizacyjna miała na celu szkolenie dywersyjne przed Akcją „Burza” oraz usprawnienie łączności bezpośredniej z dowódcą okręgu. Zob. Jerzy Węgiński, *Lwów pod okupacją sowiecką 1939-1941*, Warszawa 1991; http://www.konflikty.pl/a,248,II_wojna_swiatowa,Kedyw.html

¹⁵ Imieniem „Dziunio” lub – gdy była to kobieta – „Dziunia” określano osobę towarzyską, wesołą, powabnej urody i mającą dużo wdzięku.

¹⁶ Ks. J. Wołczański, *Eksterminacja Narodu Polskiego i Kościoła Rzymskokatolickiego przez ukraińskich nacjonalistów w Małopolsce Wschodniej w latach 1939-1945 Materiały źródłowe cz. I*. Kraków 2005; <http://www.lwow.com.pl/eksterminacja.html>

¹⁷ NKWD – Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRR (ros. НКВД – Народный комиссариат внутренних дел – [Narodnyj komissariat wnutriennich dieł]

¹⁸ Brygidki – potoczna nazwa więzienia we Lwowie przy ul. Kazimierzowskiej (obecnie Horodocka). Renesansowy gmach został zbudowany w 1614 r. dla żeńskiego zakonu św. Brygidy. Istniejąca przy budynku kaplica św. Piotra do dziś spełnia swoją pierwotną rolę, natomiast budynek klasztorny, po likwidacji zakonu w 1784 r., został zamieniony na więzienie. Przed wycofaniem się ze Lwowa w czerwcu 1941 r. NKWD wymordowała prawie wszystkich więźniów politycznych. Zob. Jerzy Węgiński, *Lwów pod okupacją sowiecką 1939-1941*, Warszawa 1991; http://pl.wikipedia.org/wiki/Masakrywi%C4%99zienne_NKWD_1941

w czasie pożaru z więzienia, jako ocalony powtarzał później: „Nie wiem, kto mnie wyprowadził, ale ktoś mnie prowadził”¹⁹.

Mimo słabego zdrowia nie mogąc czynnie walczyć z bronią w rękę, kierował grupą łączników Kedywu. Był kapłanem lwowskiego okręgu AK. Za działalność konspiracyjną w Armii Krajowej w 1944 roku o. Rafał Kiernicki odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami; odznaczenie to wręczono mu oficjalnie podczas konsekracji biskupiej w 1991 roku²⁰.

Ks. Władysław Rafał Kiernicki

¹⁹ Ks. J. Krętosz, *Katedra obrządku łacińskiego we Lwowie i jej proboszcz o. Rafał Kiernicki OFMConv. w latach 1948-1991*, „Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Katowice 2003, zeszyt 2, [w:] „Lwowskie spotkania”, społeczno-kulturalny miesięcznik na Ukrainie m. Lwów, wydanie specjalne w 60-tą rocznicę Akcji „Burza”, 2004; zob. <http://www.lwow.home.pl/spotkania/burza1.html#franciszka> 21 VI 1941 r, Wśród więźniów, którym udało się uciec z więzienia był m.in. prof. Roman Rencki (ur. 19. VII.1867 r.), kierownik Klinik Chorób Wewnętrznych Wydziału Lekarskiego UJK we Lwowie. Przeżył tylko 10 dni; w nocy z 3 na 4 lipca 1941 r. został przez hitlerowców aresztowany i bez sądu zamordowany wraz z grupą 25 polskich profesorów i członków ich rodzin na Wzgórzach Wuleckich we Lwowie. Zob. *Każń profesorów lwowskich. Wzgórze Wuleckie*, IPN Wrocław 2011; Zygmunta Alberta *Każń profesorów lwowskich – lipiec 1941/ studia oraz relacje i dokumenty zebrane i oprac. przez Zygmunta Alberta*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1989; http://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Albert

²⁰ Z. Sokolnicka-Izdebska *Historia Kościoła we Lwowie od 1939 roku Cz. 2 Rozdział Ojciec Rafał Kiernicki*, [w:] „Cracovia Leopoldis”, 1996, 7; <http://www.lwow.home.pl/cl1.html>

Po ponownym wkroczeniu Sowietów do Lwowa 1944 r. o. Rafał został po raz drugi aresztowany przez NKWD. Do 1948 r. był więziony w karnych obozach sowieckich w Charkowie (od września 1944 r), Riazaniu-Diagilewie (nieudana ucieczka z więzienia) oraz od 1947 r. w Czerepowcu i Griazowcu. Po zwolnieniu powrócił do Lwowa²¹. Wszędzie, gdzie był więziony prowadził konspiracyjną działalność duszpasterską: odprawiał Msze św., udzielał sakramentów, zorganizował Bractwo Różańcowe²², urządzał kursy wiedzy religijnej. Swoją głęboką wiarą podnosił kolegów na duchu i ratował od popełnienia samobójstwa. Jego parafianie z katedry lwowskiej tak opisują pobyt o. Rafała w obozach karnych:

Jego czynna natura nie pozwalała mu jednak siedzieć biernie. Oprócz posług kapłańskich nieraz zamiatał podwórze za któregoś z współwięźniów. Wreszcie o. Rafał postanowił uciec z obozu. Przygotował się do tego skrupulatnie, ale na nieszczęście przyłączył się do niego jeden z towarzyszy niedoli. Zdołali wydostać się z obozu, ale ten kompan obtarł sobie nogi i namówił o. Rafała, żeby wsiąść do pociągu. Niestety tam ich złapano, ale gdy strażnicy zdrzemnęli się, o. Rafał otworzył okno i wyskoczył. Na nieszczęście zgubił okulary, a że miał krótki wzrok, nie mógł szybko uciekać. Strażnicy zatrzymali pociąg, dogonili Ojca i zawieźli z powrotem do obozu. Tam zbity leżał dłuższy czas na betonie. Przeszedł w obozie skręt kiszek i operację²³.

Ks. Dziunio w nowym baraku mieszkał na górnej pryczy naprzeciw drzwi, aby być do dyspozycji w każdej chwili dla penitentów czy też poszukujących rad, pomocy duchowej, a nawet materialnej. W obozie panowała gorączka uczenia się, więc i wokół ks. Dziunia gromadziła się liczna grupa kolegów, rozważająca i roztrząsająca rozmaite kwestie teologiczne, filozoficzne²⁴.

Po powrocie do Lwowa w 1948 r. o. Rafał służył pomocą i wsparciem duchowym mieszkańcom miasta, a szczególnie osobom, które po akcji „Burza” w 1945 roku i później były aresztowane i wywożone na długoletnie karne zesłanie w głąb azjatyckiej tajgi. Było ich wielu, w tym m.in. Wiesław Krawczyński, żołnierz AK (obecnie Przewodniczący Rady Naukowej Zarządu Głównego Związku Sybiraków) aresztowany w jednym z kościołów we Lwowie. W liście tak pisze:

W czasach mojego pobytu w łagrach otrzymałem [...] kilka paczek, w tym również tekst przysięgi małżeńskiej, którą złożyliśmy z żoną Aldoną w obecności dwóch Polaków oraz dwie poświęcone obrączki ślubne. Był to dar od o. Rafała. [...] Przy pierwszym pobycie we Lwowie wraz z moim Synem

²¹ J. Krętosz, *Katedra obrządku łacińskiego we Lwowie* op. cit.

²² Bractwo Różańcowe jest wspólnotą osób, która modlitwą różańcową wspiera apostołską działalność Zakonu Kaznodziejskiego. Idea Bractwa Różańcowego wywodzi się od św. Dominika, a rozpowszechniona została przez bł. Alana de la Roche. Najstarsze wspólnoty w Polsce powstały: we Wrocławiu – w 1481 r., w Krakowie – 1484, w warszawskim konwencie św. Jacka – 1604, w Gidlach – 1616, w Poznaniu – 1630. Zob. <http://www.rozaniec.dominikanie.pl/002.html>

²³ Z. Sokolnicka-Izdebska, *Historia Kościoła we Lwowie od 1939 roku*, Cz. 2... op. cit.

²⁴ *Osobiste wspomnienie Stanisława Adamskiego o o. Rafale Kiernickim*, [w:] „Lwowskie Spotkania” Społeczno-kulturalny miesięcznik polski na Ukrainie m. Lwów. W 60-tą rocznicę Akcji „Burza” we Lwowie i na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej; <http://www.lwow.home.pl/spotkania/burza1.html> #franciszk

Stanisławem [...] poznałem o. Rafała. On był inicjatorem polskich grup, które przesyłały paczki więźniom w łagrach²⁵.

O. Marian Skowyra z Rohatynia na Ukrainie w opracowaniu pt. *Rafał Władysław Kiernicki OFM (biskup pomocniczy 1991-1995)* podaje:

W kwietniu 1948 r. wrócił do Lwowa i zaraz poszedł w roboczym ubraniu do katedry. Tak o tym wspominał: „Kiedy przyszedłem do katedry, jeden z dwóch księży powiedział: *wkładaj sutannę i idź spowiadać!* I tak się zaczęło”. Odtąd do końca życia, a więc przez 47 lat, pełnych niezmordowanej pracy, wyrzeczenia i rozmaitych szykan ze strony władz sowieckich, katedra stała się dla niego najważniejszym miejscem, prawdziwym domem, bo tu spędzał cały swój czas, a niewielki pokoik obok zakrystii służył mu też za miejsce odpoczynku po całodziennej pracy; katedrę opuszczał tylko wtedy, gdy wyjeżdżał z posługą do chorych. W 1949 r. objął w katedrze obowiązki proboszcza²⁶.

Po zwolnieniu z obozu i powrocie do Lwowa w 1948 r. o. Rafał sprawował posługę duszpasterską będąc proboszczem metropolitalnej katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej nastąpiła zmiana granic. Lwów i zachodnia część województwa lwowskiego (do Bugu) pozostała w granicach Związku Radzieckiego. Szykany i represje wobec duchowieństwa i wiernych wyznania rzymskokatolickiego nasiliły się. Kulminacyjny moment nastąpił w 1946 r., kiedy urzędujący biskup Eugeniusz Baziak²⁷ został wygnany i zmuszony do opuszczenia terytorium Republiki Ukrainiejskiej. Wówczas siedzibę kurii metropolitalnej lwowskiej władze kościelne przenieśli do Lubaczowa (ul. Mickiewicza 85); przed wojną Lubaczów należał do diecezji lwowskiej²⁸.

Nazwa diecezji „lubaczowsko-lwowska” była nieformalna. Biskup Mariusz Leszczyński²⁹ tak mówił o powstaniu archidiecezji lubaczowsko-

²⁵ List W. Krawczyńskiego z dnia 18 maja 2012 r. W posiadaniu autorki.

²⁶ M. Skowyra, *Rafał Władysław Kiernicki OFM (biskup pomocniczy 1991-1995)*, http://www.rkc-kowyra.com/publ/rafal_wladyslaw_kiernicki_ofm_biskup_pomocniczy_1991_9911995/19-1-0-454

²⁷ Eugeniusz Baziak (ur. 8 marca 1890 w Tarnopolu, zm. 15 czerwca 1962 w Warszawie) – biskup pomocniczy lwowski a także rektora Seminarium duchownego we Lwowie. Od 1939 r. w czasie radzieckiej okupacji starał się zapewnić ciągłość prac zlikwidowanego seminarium, organizował też pomoc dla wywiezionej w głąb ZSRR ludności. Wraz z abp. Bolesławem Twardowskim był szykanowany i zmuszony do ciągłych zmian miejsca pobytu. W 1944 r. mianowany został koadiutorem schorowanego arcybiskupa z prawem następstwa. W tym samym roku objął funkcję metropolity. W 1946 r. zmuszony przez władze radziecką podjął decyzję o opuszczeniu Lwowa. Osiadł w Polsce. W 1951 r. mianowany został koadiutorem abp. krakowskiego, kard. Adama Sapiehy. Pod koniec 1952 r. aresztowany przez władze komunistyczne, został zwolniony po kilku miesiącach ze względu na zły stan zdrowia. 28 września 1958 r. udzielił sakry biskupiej ks. Karolowi Wojtyłe. 3 marca 1962 r. mianowany został metropolitą krakowskim oraz administratorem apostolskim archidiecezji we Lwowie. Zmarł kilka miesięcy później 15 czerwca 1962 r. Pochowany został w katedrze wawelskiej. <http://dziedzictwo.ekai.pl/text.show?id=4594>

²⁸ *Ze Lwowa do Lubaczowa. W 60. rocznicę przeniesienia stolicy arcybiskupów Lwowskich do Lubaczowa*. Opracowanie zbiorowe, „Biblioteka Muzeum Kresów”, tom III, Lubaczów 2008.

²⁹ Mariusz Leszczyński (ur. 1957 r.) – od 1998 r. biskup pomocniczy diecezji zamojsko-lubaczowskiej.

lwowskiej w granicach powojennej Polski: „Władze komunistyczne PRL za wszelką cenę chciały zabronić używania nazwy, chciały zlikwidować ten skrawek archidiecezji lwowskiej z siedzibą w Lubaczowie³⁰”.

Archidiecezja lwowska z siedzibą w Lubaczowie była też wielką skarbnicą narodowych pamiątek – uratowanych z kresowych świątyń. Wśród nich najcenniejszym jest obraz Matki Bożej Łaskawej. Wywieziony z katedry we Lwowie przez lata znajdował się w głównym ołtarzu kościoła św. Stanisława w Lubaczowie. Dziś oryginał przechowywany jest w skarbcu na Wawelu³¹.

Władza państwowa w ZSRR bardzo ograniczała działalność kościoła rzymskokatolickiego; szczególnie karano za kontakty w wiernymi prawosławnymi i grekokatolikami zarzucając księżom prozelityzm, czyli nawracanie na swoją wiarę. Praca duszpasterska mogła być prowadzona tylko na terenie kościoła. W 1958 r. na Wielkanoc o. Rafał „poświęcił grekokatolikom palmy. Tego sowieckie władze nie zdzierżyły, wydając mu oficjalny zakaz odprawiania posługi duszpasterskiej.”³² O. Rafał otrzymał zakaz odprawiania Mszy św., głoszenia kazań i spowiadania wiernych. Wówczas podjął pracę zarobkową, m.in. jako stróż nocny w Parku Stryjskim, a później był tragarzem i stróżem nocnym w sanatorium przeciwgruźliczym we Lwowie. Swoich obowiązków duszpasterskich nie porzucił. Odprawiał Msze św., m.in. przed kościołem św. Antoniego na ul. Łyczakowskiej lub w domach prywatnych. Wyjeżdżał też w tym celu do innych miejscowości diecezji lwowskiej i łuckiej³³. J. M. Paluch podaje:

Po zakończeniu pracy odwiedzał chorych, w domach odprawiał msze święte – często żałobne przy zmarłych. Stawał w kolejkach do konfesjonatu, spowiadając w ten sposób wiernych. Zdarzyło się, że spowiadał w zakrystii katedry, na czym został przyłapany. Skończyło się na zabraniu kluczy od katedry. W 1964 roku o. Rafał otrzymał zgodę na powrót do pracy duszpasterskiej w katedrze. Pracuje z młodzieżą, dorosłymi na ile sił mu starcza. Dzień pracy według relacji o. Paryny, zanotowany w 1978 roku wyglądał następująco: 6 rano – konfesjonał; 7.30 – Msza św. z krótką homilią; codzienne sprawy kancelaryjne w zakrystii; konfesjonał i udzielanie Komunii św., co pół godziny – aż do 12.00; odwiedziny u chorych; pogrzeby na cmentarzach lwowskich (najczęściej Łyczakowski i Janowski); rozmowy i spotkania z ministrantami, osobami świeckimi pomagającymi mu w pracy; 17.00 – konfesjonał; 19.00 – nabożeństwo wieczorne. Bywało, że w katedrze kończył pracę przed północą. Niekiedy zasypiał w fotelu w zakrystii, nie mogąc opanować zmęczenia... Nikt nie potrafi logicznie

³⁰ *Ze Lwowa do Lubaczowa. W 60. rocznicę przeniesienia...* op. cit.

³¹ „Ze Lwowa do Lubaczowa”. Otwarcie wystawy połączonej z promocją książki opisującej historię Archidiecezji Lwowskiej z siedzibą w Lubaczowie. <http://www.lubaczow.pl/go.php/aktualnosci/art1308.html>; oryginał obrazu Matki Boskiej Łaskawej z katedry lwowskiej pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, przed którym król Jan Kazimierz składał śluby 1 kwietnia 1656 r., w czasie potopu szwedzkiego, obecnie zdeponowany jest na Wawelu, zaś jego kopia umieszczona została w ołtarzu głównym katedry w Lubaczowie; [http://pl.wikipedia.org/wiki/Matka_Bo%C5%BCa_%C5%81askawa_\(Lw%C3%B3w\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Matka_Bo%C5%BCa_%C5%81askawa_(Lw%C3%B3w))

³² J. M. Paluch, *Ojciec Rafał Kiernicki...*, op. cit.

³³ *Kalendarium 3 Maja*, [w:] „Wołanie z Wołynia”. Pismo religijno-społeczne Rzymskokatolickiej Diecezji Łuckiej, 2011, nr 1(98); http://fr-fr.facebook.com/note.php?note_id=10150171883423820; <http://www.franciszkanie.pl/news.php?id=4296>; O. Marian Skowyta, *Rafał Władysław Kiernicki OFM...*

wytłumaczyć skąd u tego schorowanego człowieka było tyle siły i wewnętrznego hartu. Przeszedł dwie operacje nerek, trzy na skręt jelit, trzy na żyłaki, był chory na serce³⁴.

Zawsze najważniejsze dla o. Rafała była posługa kapłańska i duszpasterstwo. W 1965 r. sankcje Ojcu cofnięto i powrócił do katedry lwowskiej, w której do roku 1991 był proboszczem. Mieszkanca Lwowa, Zofia Sokolnicka-Izdebska tak wspomina o Rafała:

Wygłaszał płomienne kazania. Spowiadał przeważnie w czasie rekolekcji do późnych godzin nocnych. Wzywany do chorych, często z dalszych okolic, jeździł do nich nieraz autami ciężarowymi. Kiedyś spiesząc się od chorego do kościoła, chciał skrócić drogę przez zamrażnięty staw, ale lód się załamał i o. Rafał wpadł po pas do wody. Nie zważał na to i udał się do kościoła. Nazywano Ojca „Szaleńcem Bożym”³⁵.

Stanisław Adamski podaje w swoich wspomnieniach, że „Ojca Dziunia” poznał w obozie w Riazaniu-Diagilewie. Potem już we Lwowie prowadził serdeczną współpracę i nieśli pomoc mieszkańcom tych ziem.

Miał do dyspozycji zawsze gotowych i dyskretnych kierowców i samochody, do jego częstych wypadów nawet na daleką prowincję, gdzie na każde wezwanie śpieszył z posługą, o której nie wiedzieli nawet usadowieni w katedrze donosiciele, gdyż zawsze ostatni opuszczał kościół i pierwszy rano się w nim zjawiał. Cieszył się wielkim szacunkiem i autorytetem nawet wśród tych, którzy go prześladowali. Dlatego w mieście naszpikowanym szpiczlami i donosicielami jego nielegalna działalność mogła trwać długi czas nieujawniona.

W katedrze zawsze był dostępny dla wszystkich. Mając tak ustalony tryb życia, by stale być do dyspozycji potrzebujących go, całe swe życie wypełnił posługą dla innych, do której został prawdziwie powołany, nie znajdując czasu dla siebie, ani na odpoczynek, urlop czy nawet konieczny pobyt w szpitalu. A przecież, odkąd go znałem, tj. przez pół wieku, zawsze miał kłopoty ze zdrowiem³⁶.

Dnia 16 stycznia 1991 r. o. Rafał Kiernicki został mianowany biskupem pomocniczym. Sakrę biskupią otrzymał 2 marca 1991 r. z rąk arcybiskupa Mariana Jaworskiego³⁷ w katedrze lwowskiej. Ta historyczna uroczystość zgromadziła 150 kapłanów z Polski, Ukrainy i Rzymu oraz ok. 8 tys. wiernych z całej

³⁴ J. M. Paluch, *Ojciec Rafał Kiernicki...*, op. cit.

³⁵ Z. Sokolnicka-Izdebska, *Historia Kościoła we Lwowie od 1939 roku*, Cz. 2... op. cit.

³⁶ *Osobiste wspomnienie Stanisława Adamskiego o o. Rafale Kiernickim*, [w:] „Lwowskie Spotkania Społeczno-kulturalny miesięcznik polski na Ukrainie m. Lwów. W 60-tą rocznicę Akcji „Burza” we Lwowie i na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej; <http://www.lwow.home.pl/spotkania/burza1.html#franciszk>

³⁷ Marian Jaworski (ur. 21 sierpnia 1926 we Lwowie), biskup rzymskokatolicki, administrator apostolski polskiej części archidiecezji lwowskiej z siedzibą w Lubaczowie w latach 1984-1991, arcybiskup metropolita lwowski w latach 1991-2008, od 2008 arcybiskup senior archidiecezji lwowskiej, kardynał prezbiter od 2001 (*in pectore od 1998*), wieloletni zwierzchnik episkopatu rzymskokatolickiego na Ukrainie, bliski przyjaciel Jana Pawła II; http://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Jaworski

Ukrainy, a także z Polski. Jako biskup prowadził nadal taki sam tryb życia, „spowiadając długie godziny, głosząc kazania, udzielając sakramentu chorych”³⁸.

Na pewno szczególnym momentem w życiu o. Rafała była możliwość spotkania się z Papieżem Janem Pawłem II w czasie Jego IV Pielgrzymki do Polski. Było to w Lubaczowie w dniach 2-3 czerwca 1991 r. Papież odniósł się do sytuacji kościoła na Wschodzie.

Zanim odejdę z tego miejsca, do którego codziennie pielgrzymuję w modlitwie, zanim odejdę w dalszą pielgrzymkę po Polsce, pozwólcie, że raz jeszcze pozdrowię was wszystkich tutaj zgromadzonych, was wszystkich z tego skrawka dawnej archidiecezji lwowskiej, który przez dziesiątki lat nosił tytuł archidiecezji w Lubaczowie i miał swoich pasterzy, wikariuszów kapitulnych i administratorów apostolskich, którzy nosili w sobie dziedzictwo, sukcesję apostolską tego prastarego Kościoła metropolitalnego we Lwowie, założonego w XIV w. – sześć stuleci. [...]

Nie wiem, kiedy będzie mi dane odwiedzić Lwów i tamte ziemie, i tamten Kościół, ale wiem na pewno, że wy, drodzy bracia, z waszym nowym arcybiskupem – nowym i dawnym – macie przed sobą ogromną pracę. Jednak jest to „żniwo wielkie i pracowników mało”, ale radujmy się, że jest to żniwo, że nie wszystko się dało wykorzystać do końca, że to wszystko na nowo kiełkuje, rośnie, owocuje i czeka na tych pracowników żniwa. Niech wam Bóg błogosławi w tej całej pracy w prastarej Pańskiej winnicy, która się odnawia i którą trzeba na nowo uprawiać. My będziemy z wami i jesteśmy z wami. Tu po tej stronie, bo królestwo Boże przechodzi przez wszystkie granice, jest uniwersalne³⁹.

W Lubaczowie w czasie spotkania z duchownymi kościoła rzymsko-greckokatolickiego w dniu 3 czerwca 1991 r. Jan Paweł II zwrócił się bezpośrednio do o. Rafała tymi słowami:

Pragnę powitać najpierw seniora, któż go nie zna – ojciec Rafał! Przez tyle lat, dziesięciolecia, przez tyle cierpień i upokorzeń wierny stróż tego skarbu, tego znaku tożsamości Kościoła, jakim jest prastara lwowska katedra łacińska.⁴⁰

Archidiecezja lwowska z siedzibą w Lubaczowie funkcjonowała praktycznie do 1991 r. Lata 90. przyniosły znaczące przemiany społeczno-polityczne zarówno w Polsce jak i na Ukrainie. Związek Radziecki przestał istnieć i Ukraina stała się niepodległym państwem. Dało to początek jej wolności i możliwość okazywania patriotyzmu a także oficjalnego i nieskrępowanego okazywania wiary. Dzięki staraniom o. Rafała w 1989 r. do Lwowa powrócili franciszkanie z Polski. Zamieszkali przy swoim kościele p.w. św. Antoniego, przy ul. Łyczakowskiej 49⁴¹.

³⁸ J. Krętosz, *Katedra obrządku łacińskiego we Lwowie i jej proboszcz o. Rafał Kiernicki OFM Conv. W latach 1948-1991*, op. cit.

³⁹ Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św., Lubaczów 3 lipca 1991 r.*; <http://www.skm.zam-lub.pl/9525/>

⁴⁰ J. Krętosz *Katedra obrządku łacińskiego we Lwowie i jej proboszcz o. Rafał Kiernicki OFM Conv. w latach 1948-1991...*, op. cit.

⁴¹ <http://www.franciszkanie.pl/news.php?id=4296>; kościół św. Antoniego we Lwowie jest mi szczególnie bliski. Tu moi Rodzice brali ślub w 1937 r. tu modlili się moi dziadkowie, którzy mieszkali na ul. Łyczakowskiej 22 i ja też w nim byłam chrzczona.

Ostatnie cztery lata życia, będąc biskupem pomocniczym diecezji lwowskiej, poświęcił usprawnieniu pracy Kurii Biskupiej oraz podległych jej parafii. O. Rafał Kiernicki zmarł 23 listopada 1995 r. J. M. Paluch tak go wspomina:

Wszyscy, którzy go znali, mówią o nim jako o skromnym zakonniku Ojcu Rafale, dzielącym dramatyczne, po II wojnie światowej, losy Polaków we Lwowie. W swoim herbie biskupim umieścił słowa „Służba Bogu i ludziom” przyjmując dewizę: „Być wszystkim dla wszystkich”. [...]

Od jego śmierci w konfesjonale, przy którym wierni powierzali mu swe troski, umieszczono jego portret. Arcybiskup lwowski Marian Jaworski, podczas mszy świętej żałobnej mówił: „Był on więźniem konfesjonau, wiernym naśladowcą św. Jana Vianneya. W konfesjonale prowadził dusze do świętości”. Przed jego konfesjonalem zawsze stoją świeże kwiaty, zawsze spotkamy też kogoś wpatzonego w opustoszałe miejsce...⁴²

Spotkanie bp. Rafała Kiernickiego z Papieżem Janem Pawłem II w czasie Jego IV Pielgrzymki do Polski. Lubaczów czerwiec 1991 r.

Każda rocznica śmierci o. Rafała jest uroczyście obchodzona zarówno przez wiernych kościoła rzymskokatolickiego i przez grekokatolików. W specjalnym liście pasterskim metropolita lwowski abp Mieczysław Mokrzycki podkreślił nieocenioną rolę bp. Kiernickiego. Wskazał, że „można go nazwać kamieniem węgielnym, na którym dzisiaj odbudowujemy wspólnoty parafialne i kościoły w archidiecezji lwowskiej”⁴³.

„Bp Rafał Kiernicki pozostanie w pamięci wszystkich wiernych: nie tylko obrządku łacińskiego, ale także grekokatolików, ponieważ w czasach komunizmu był dla nich ojcem” – powiedział Radiu Watykańskiemu abp Mokrzycki.

⁴² Janusz M. Paluch, *Ojciec Rafał Kiernicki...*, op. cit.

⁴³ Ibidem.

Podkreślił, że zmarły hierarcha był tym, który ich tutaj jednoczył, który zapewniał im życie sakramentalne, posługę Słowa, który przygarniał wszystkich. Troszczył się zresztą nie tylko o życie duchowe, ale także o sprawy materialne⁴⁴.

W czasie uroczystości rozpoczynających proces beatyfikacyjny o. Rafała wierni podkreślali jego „bezinteresowną i ofiarną miłość do Kościoła i ludzi”

Bardzo mnie fascynowało w nim to, że kiedy został biskupem to nadal podejmował obowiązki wobec tych ludzi, którym służył wcześniej. On był uczynny, dobry, on nie patrzył na to, kim kto jest, wszystko wypełniał, tak, jak trzeba. [...] Był dobry wobec wszystkich ludzi. Bardzo kochał ludzi, lubił także nas grekokatolików. Ks. prałat Ludwik Kamilewski, który przez 17 lat współpracował z o. Rafałem, powiedział, że Sługa Boży był „mężem silnej wiary, którego wszyscy szanowali”. „On nas podtrzymywał w trudnych chwilach, doradzał, przestrzegał. I dziś dziękuję Bogu, że poznałem takiego człowieka, takiego ojca”⁴⁵.

Ksiądz Marian Kardynał Jaworski, Arcybiskup Metropolita Lwowski obrządku łacińskiego napisał we wstępie do wspomnień o Ojcu Rafale:

[...] „Kiedy z woli Ojca Świętego obejmowałem w 1991 r. w katedrze lwowskiej obrządku łacińskiego posługę arcypasterza urzekł mnie widok pięknej liturgii, tłumów wiernych w niej uczestniczących i przystępujących do sakramentów, ich przywiązanie do Kościoła i księdza to wszystko zawdzięczamy proboszczowi, ojcu biskupowi Rafałowi i współpracującym z nim w czasach powojennych księżom⁴⁶.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ <http://info.wiara.pl/doc/1147889.Otwarto-proces-beatyfikacyjny-o.-Kiernickiego>

⁴⁶ Fragment *Słowa Wstępnego* księdza Mariana Kardynała Jaworskiego, Arcybiskupa Metropolity Lwowskiego obrządku łacińskiego, [w:] Ks. Józef Krętosz, *Katedra obrządku łacińskiego we Lwowie ...*, Rozdział *Niezłomny Ojciec Rafał*, „Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”, 2003, z. II, <http://www.lwow.home.pl/spotkania/burza1.html#uczestnik>. Uwaga: zdjęcia zamieszczone w tekście pochodzą z internetu.